

KAMPANJA INSPEKCIJSKIH NADZORA NAD PRIMJENOM PROPISA O UGOVARANJU OBAVLJANJA POSLOVA ZAŠTITE NA RADU

UVODNO

Tijekom 2016. Inspektorat rada je, u namjeri da što izravnije utječe na provedbu propisa u području zaštite na radu, proveo kampanju inspekcijskih nadzora nad provedbom propisa o ugovaranju obavljanja poslova zaštite na radu kod poslodavaca, odnosno nad provedbom odredbi članka 20. Zakona o zaštiti na radu (N.N., br. 71/14., 118/14. i 154/14.). U pripremi kampanje pribavljeni su ažurni podatci Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje, te je odabrano 620 poslodavaca iz različitih djelatnosti koji su u 2015. zapošljivali svaki pojedini između 30 i 49 radnika, sa sjedištima diljem Republike Hrvatske, a kod kojih već dulje vrijeme nisu obavljani redoviti inspekcijski nadzori u području zaštite na radu. Inspektori rada upućeni su da uz nadzor odredbi članka 20. Zakona o zaštiti na radu i odredbi Pravilnika o obavljanju poslova zaštite na radu (N.N., br. 112/14., 43/15., 72/15. i 140/15.), kod poslodavaca obave i inspekcijske nadzore nad primjenom pravila zaštite na radu na mjestima rada na kojima ocijene da postoje veći rizici, te da poduzmu propisane inspekcijske mjere u slučajevima u kojima utvrde nezakonitosti.

Uz to se očekivalo potvrditi mišljenja stručne javnosti o problemima u provedbi predmetnog dijela propisa zaštite na radu. Jedno od mišljenja bilo je da značajan broj poslodavaca nije na propisani način ugovorio obavljanje poslova zaštite na radu, iz razloga što je provedbeni propis stupio na snagu tek 31. prosinca 2015., nakon više od godine dana rasprava između zainteresiranih strana. Zatim mišljenje da je većina manjih poslodavaca ugovorilo obavljanje poslova zaštite na radu s ovlaštenim osobama zbog ekonomičnosti poslovanja, a nasuprot stajališta dijela stručne javnosti da je primjena pravila zaštite na radu na mjestima rada kod poslodavaca koji su ugovorili obavljanje poslova zaštite na radu ugovorima o radu s odgovarajućim stručnjacima zaštite na radu dosljednija nego kod poslodavaca koji su obavljanje poslova zaštite na radu ugovorili s ovlaštenim osobama. Nadalje, bilo je za očekivati da je značajan broj poslodavaca, također zbog ekonomičnosti takvog rješenja, ugovorio obavljanje poslova zaštite na radu sa zajedničkim stručnjacima zaštite na radu na lokacijama. Naime, ova mišljenja i očekivanja proizašla su iz komentara i rasprava stručne javnosti o promjenama koje su nastupile donošenjem i stupanjem na snagu Zakona o zaštiti na radu iz 2014. i njegovih provedbenih propisa.

PROPISI

Odredbama članka 20. Zakona o zaštiti na radu propisano je da je poslodavac obavezan utvrditi i obavljati poslove zaštite na radu u skladu s procjenom rizika, stanjem zaštite na radu i brojem radnika. Nadalje, da poslodavci koji pošljavaju do uključivo 49 radnika, te poslove mogu obavljati sami ako ispunjavaju uvjete propisane odredbom članka 4. Pravilnika o obavljanju poslova zaštite na radu ili mogu njihovo obavljanje ugovoriti ugovorom o radu sa stručnjakom zaštite na radu. Više poslodavaca, koji posluju na istoj lokaciji, mogu međusobno ugovoriti organiziranje i provođenje zaštite na radu zapošljavanjem zajedničkog stručnjaka za zaštitu na radu u skladu s odredbom članka 9. istog Pravilnika. Osim toga, poslodavcima je propisana mogućnost ugovaranja obavljanja poslova zaštite na radu s ovlaštenom osobom iz članka 82. Zakona o zaštiti na radu kada zbog objektivnih i opravdanih razloga ne mogu te poslove obavljati sami, odnosno iz razloga propisanih odredbama članka 5. Pravilnika o obavljanju poslova zaštite na radu. Predmet ugovaranja poslova zaštite na radu, odnosno koji poslovi se smatraju poslovima zaštite na radu, propisano je odredbama članka 21. Zakona o zaštiti na radu, a ako poslove obavlja stručnjak zaštite na radu iz ovlaštene osobe, dodatno i odredbama članka 5., st. 3. i 4. Pravilnika o obavljanju poslova zaštite na radu.

Inspektori rada u inspekcijskim nadzorima ovlašteni su poduzimati propisane inspekcijske mjere, a u vezi s predmetnom kampanjom, poglavito sljedeće mjere:

- Na upit poslodavca dati savjet o učinkovitoj provedbi propisa u skladu s odredbama članka 29. Zakona o Inspektoratu rada (N.N., br. 19/14.).
- Ako poslodavac nije ugovorio i organizirao obavljanje poslova zaštite na radu na propisani način, izreći i naplatiti novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja poslodavcu pravnoj osobi i odgovornoj osobi pravne osobe, odnosno poslodavcu fizičkoj osobi, u skladu s odredbama članka 98. Zakona o zaštiti na radu.

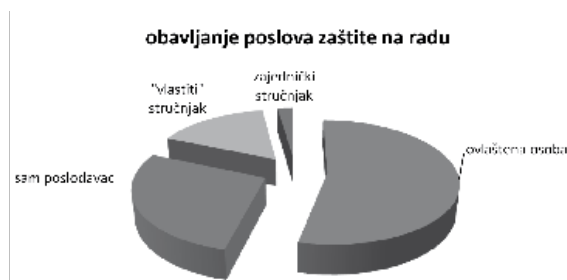
- Ako stručnjak zaštite na radu iz ovlaštene osobe nije obavljao poslove zaštite na radu kod poslodavca ili ih nije obavljao u skladu s propisima, izreći i naplatiti novčanu kaznu na mjestu izvršenja prekršaja ovlaštenoj pravnoj osobi i odgovornoj osobi ovlaštene pravne osobe, odnosno ovlaštenoj fizičkoj osobi, u skladu s odredbama članka 99. Zakona o zaštiti na radu, te o tome dostaviti obavijest Zavodu za unapređivanje zaštite na radu.
- Uz inspekcijske mjere u vezi s odredbama članka 20. Zakona o zaštiti na radu, ako su utvrđene nezakonitosti u primjeni pravila zaštite na radu na mjestu rada, poduzeti i druge inspekcijske mjere propisane istim Zakonom.

REZULTATI

Od 620 nadziranih poslodavaca, 7 ih nije ugovorilo obavljanje poslova zaštite na radu na propisani način, odnosno 1,2 %. Ovako mali broj nađenih nezakonitosti daje za pravo zaključiti da su poslodavci ugovorili obavljanje poslova zaštite na radu na propisane načine, odnosno da su odredbe članka 20. Zakona o zaštiti na radu, suprotno očekivanjima, prihvaćene u praksi i da se dosljedno provode.

Od preostalih 613 nadziranih poslodavaca, 14 ih je ugovorilo obavljanje poslova zaštite na radu sa zajedničkim stručnjacima zaštite na radu na lokacijama, odnosno 2,3 %. Ovakvo sporadično korištenje mogućnosti ugovaranja poslova zaštite na radu sa zajedničkim stručnjakom zaštite na radu, suprotno očekivanjima, ukazuje da su poslodavci najmanje zainteresirani za ovu mogućnost, odnosno da se za nju odlučuju samo u iznimnim slučajevima pa je ujedno za pretpostaviti da ovaj način obavljanja poslova zaštite na radu ne smatraju trajnim rješenjem.

U skladu s očekivanim rezultatima, najviše nadziranih poslodavaca odlučilo se za ugovaranje obavljanja poslova zaštite na radu s ovlaštenim osobama, njih 329 ili 53,7 %. Zatim za mogućnost da poslove zaštite na radu obavljaju sami ili da ih obavljaju njihovi ovlaštenici, odlučilo se 170 ili 27,7 %, a da zaposle „vlastite“ stručnjake 100 ili 16,3 % (slika 1).

Slika 1. Obavljanje poslova zaštite na radu

Jedna ili više nezakonitosti utvrđeno je kod 88 poslodavaca od ukupno nadziranih 620. Ako promatramo broj poslodavaca kod kojih je utvrđena jedna ili više nezakonitosti u odnosu na broj poslodavaca razvrstanih prema načinu ugovaranja poslova zaštite na radu, vidljivo je da je najmanje nezakonitosti utvrđeno kod poslodavaca koji obavljaju poslove zaštite na radu sami ili te poslove obavljaju njihovi ovlaštenici (12 %). Nadalje, utvrđene su nezakonitosti kod 13 % poslodavaca koji su ugovorili obavljanje poslova zaštite na radu s ovlaštenim osobama, dok je najveći broj poslodavaca s utvrđenim nezakonitostima u skupini poslodavaca koji su obavljanje poslova zaštite na radu ugovorili ugovorima o radu sa stručnjacima zaštite na radu (18 %); (slika 2).

Dakle, ako pretpostavimo da je dosljednost u primjeni pravila zaštite na radu obrnuto propor-

Slika 2. Udio poslodavaca s utvrđenim nezakonitostima

cionalna utvrđenim nezakonitostima, može se zaključiti, suprotno očekivanju, da je dosljednija primjena pravila zaštite na radu kod poslodavaca koji su ugovorili obavljanje poslova zaštite na radu s ovlaštenim osobama, u usporedbi s poslodavcima koji su ugovorili obavljanje poslova zaštite na radu ugovorima o radu sa stručnjacima zaštite na radu.

Na kraju treba istaknuti da su prikazani rezultati dobiveni na ograničenom uzorku od 620 poslodavaca koji su 2015. zapošljavali 30 do 49 radnika, neovisno o djelatnosti i lokaciji poslodavca. Vjerojatno je da bi se rezultati razlikovali ako bi se inspekcijski nadzori usmjerili na pojedine djelatnosti, regije, te unutar toga na detaljniju podjelu poslodavaca prema broju zaposlenih radnika. Ipak rezultati dobiveni u ovoj kampanji mogu pomoći u budućim raspravama o mogućim poboljšanjima propisa zaštite na radu.

*Nenad Puljić, dipl. ing. stroj.
Ministarstvo rada i mirovinskoga sustava, Inspektorat
rada, Zagreb*